LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
DEN HAAG (Schev.) VAN STOLKWEG 29 TELEFOON 51.44.81 GIRO 41.22.35
Tel. Afd. Bedr. Econ. Onderz. 55.30.00

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT BIBLIOTHEEK

L2 40
657.47:63

DE OORZAKEN VAN DE KOSTPRIJSVERSCHILLEN VAN LANDBOUWPRODUCTEN.

De oorzaken van de kostprijsverschillen tussen de landbouwgebieden kunnen gelegen zijn in:

A. De exploitatie van de bedrijven in de ruimste zin van het woord;
B. De waardering van de productiemiddelen, welke geen marktwaarde hebben;
C. De bedrijfsomstandigheden.

ad A. De economische theorie leert, dat via de prijsvorming van de productie-middelen en door aanpassing van de bedrijfsvoering de bedrijfsexploitatie zodanig zal geschieden, dat op den duur alle bedrijven met dezelfde kostprijzen werken. Natuurlijk is dit zeer eenvoudig gesteld en er zullen zeker een aantal omstandigheden zijn, welke verhinderen, dat de gang van zaken zodanig is, als de theorie veronderstelt. Men mag echter wel aannemen, dat men niet in de eerste plaats naar oorzaken voor de kostprijsverschillen moet zoeken, welke in de bedrijfs-exploitatie gelegen kunnen zijn. Dit wordt bevestigd door de volgende feiten:

Op het L.E.I. is men er -ondanks veel zoeken- niet in geslaagd, dergelijke oorzaken aan te wijzen. Wel is er vermoedelijk op sommige bedrijven sprake van een zekere inefficiency, doch er zijn geen bewijzen, dat dit in het ene gebied systematisch anders ligt dan in een ander gebied.

In de tweede plaats is er het feit, dat de voorbeeldbedrijven dezelfde uitkomsten hebben als de L.E.I.-bedrijven. Na een periode van 5 jaar kan men ook niet zeggen, dat de voorbeeldbedrijven ten opzichte van de L.E.I.-bedrijven beter zijn geworden. Ook hieruit mag worden afgeleid, dat het niet gemakkelijk zal zijn, zo niet onmogelijk, fouten in de bedrijfsleiding aan te wijzen.

ad B. Hiervoor is reeds opgemerkt, dat de prijs van de productiemiddelen een egaliserende invloed heeft op de kostprijzen. Dit heeft natuurlijk alleen betrekking op de productiemiddelen, welke een marktprijs hebben. Er zijn twee productiemiddelen -n.l. de grond en de arbeid-, waarvan de marktwaarde, zo die bestaat, de bedoelde egaliserende invloed niet kan uitoefenen.

1. De grond.
Voor de grond wordt een zeker bedrag (de netto-pacht + lasten) in rekening gebracht. Er kan gemakkelijk worden aangetoond, dat de netto-pacht op gronden van verschillende kwaliteit niet in verhouding staat tot de productiviteit van de grond. (Zie b.v. het laatst verschenen melkrapport).

Zonder meer volgt hieruit, dat deze onjuiste waardering

OCN:110796499 ISN:223513

een belangrijke bron is voor het ontstaan van kostprijsverschillen.

En dit geldt dan nog alleen voor het bedrijf als geheel. Voor de verschillende bedrijfsonderdelen wordt dezelfde pacht in rekening gebracht, welke voor het bedrijf als geheel geldt. Het is de vraag, of dit juist is. Men zou de pacht per gewas kunnen differentiëren al naar gelang de betekenis van het gewas in de vruchtwisseling, b.v. voor de aanvullende gewassen een lagere pacht dan voor de hoofdgewassen.

2. De arbeid.
Voor de handenarbeid van de boer-bedrijfsleider bestaat geen marktwaarde om de eenvoudige reden, dat deze arbeid niet op de "markt" kan verschijnen vanwege de persoonlijke unie van de boer als arbeider en als bedrijfsleider. Het is zeker niet zonder meer juist, deze arbeid gelijk te waarderen als die van de landarbeider. De boer ziet zijn arbeid ook niet als een reëel kostenelement, maar als een inkomstenfactor. Op bedrijven waar de arbeid schaars is, dient de arbeid van de boer hoger te worden gewaardeerd dan op bedrijven, waar de arbeid relatief overvloedig aanwezig is. Dit zal een kostprijs-egaliserende werking hebben, daar bedrijven met weinig arbeid extensiever zullen zijn georganiseerd en -ceteris paribus- een lagere kostprijs zullen hebben.

In vele gebieden wordt op het ogenblik zwart loon betaald. Dit zijn meestal gebieden met lage kostprijzen. Anders zou dit zwarte loon ook niet kunnen worden betaald. Doorberekening van dit zwarte loon zal eveneens een kostprijs-egaliserende invloed uitoefenen. 1)

Evenals ten aanzien van de grond geldt ook voor de arbeid, dat het niet juist behoeft te zijn, voor de bedrijfsonderdelen dezelfde prijs per eenheid (arbeid) in rekening te brengen als voor het bedrijf als geheel. De arbeid, welke moet worden aangewend in perioden van grote drukte zou hoger gewaardeerd moeten worden dan arbeid in slappe tijden. Ook dit kan kostprijs-egaliserend werken.

ad C. De bedrijfsomstandigheden zullen reeds voor een deel in de pacht zijn verdisconteerd. In het laatstverschenen melkrapport is duidelijk aangetoond, dat de bedrijfsgrootte een grote invloed heeft

1) Hierbij moet worden opgemerkt, dat het bij de huidige C.A.O.'s en de huidige loonsontwikkeling technisch niet anders mogelijk is, dan de werkelijk betaalde lonen in rekening te brengen.

op de kostprijs. Dit hangt vooral samen met de grotere hoeveelheid arbeid, welke op de kleine bedrijven per eenheid product moet worden aangewend. Verschillende waardering van de arbeid, zoals hiervoor is aangegeven, zal ten aanzien van dit punt ook kostprijs-egaliserend werken, daar de arbeid op kleine bedrijven overvloediger voorkomt dan op grotere.

CONCLUSIE.
De oorzaken van de kostprijsverschillen zijn gelegen in de waardering van de kosten van de grond en van de arbeid.

's-Gravenhage,
21 Mei 1955.

Ir H. Dijkstra.

1392.